

kan ske, med noggrant avlyssnande av det svenska språkets sär-
egna skönhet.

Även om sådana regler kunna och böra formuleras, och måste
formuleras om man skall vinna en konsekvent språkbehandling
vid psalmodieringen, komma ändock många fall att återstå, som
trotsa alla regler. Vår nuvarande översättning av Psaltaren är
tyvärr sådan, att föga omsorg ägnats åt halvversarnas slut.

Det skulle glädja författaren om denna undersökning, som in-
nebär en första redovisning av en undersökning av språket i psal-
taren, kunde ge anledning till en diskussion, genom vilken dessa
ytterst vanskliga problem finge en allsidig belysning och psalmo-
dieringens grundläggande principer bleve formulerade på sådant
sätt att de kunde allmänt omfattas.

Målet för vår strävan måste vara: en vacker, lättflytande och
efter det svenska språkets särart avpassad praxis för psalmodien.

Arthur Adell.

Johan Olof Wallin i översättning.

Att vår störste psalmdiktare översatt och bearbetat en mång-
fald psalmer och därigenom berikat vår psalmskatt är ett känt
faktum. Från strövtågen i de tyska psalmböcker, till vilka han
enligt egen uppgift vänt sig, har han icke återkommit tomhänt.
Till de föreliggande originaltexterna har han förhållit sig synner-
ligen fritt. Liksom man i Danmark menade att Grundtvig »grundt-
vigianiserade» de texter han tog hand om, så skulle man också
kunna påvisa att Wallin flätade in egna älsklingstankar och mo-
tiv i andras originalarbeten. För att här endast beröra en enda
detalj kan nämnas, att vid litteraturhistoriska seminariet i Lund
för Professor Holmberg nyligen framlagts en undersökning, utförd
av fil. kand. S. Nordholm, över ämnet Havs- och resesymboler i
Wallins dikt. Häri påvisas, att även om originalet icke haft dessa
symboler händer det i flera fall att Wallin lägger in dem vid be-
arbetningen.

Ser man nu på de psalmer av Wallin vilka blivit översatta till
andra språk, så är det ett påfallande faktum, att översättarna

icke just stannat inför de stora högtidspsalmerna utan snarare vid en del kasualpsalmer, likaså att hos Wallin gärna återkommande motiv få ge vika för andra. Detta framförallt vid överflyttning till de närmast liggande nordiska frändespråken, norskan och danskan. Det blir en transponerad, något avdämpad Wallin som presenteras.

Renast ljuder den wallinska orgelklangen i den tyska översättningen. Här är det konsistorialrådet, kyrkoherden i Stralsund, Gottlieb Mohnike, som är översättaren. Vi möter hans namn i Tegnér's brev gång på gång. Den lärde och svenskintresserade Mohnike hade på ett ypperligt sätt översatt bl. a. Frithiofs saga till tyska. »Det är sällsynt att en utlänning förstår svenska med den säkerhet som Herr Consistorialrådet», skriver Tegnér som f. ö. besökte Mohnike i Stralsund och väntade återbesök av honom på sitt Östrabo. I andra bandet av sina Hymnologische Forschungen, utgivna i Stralsund 1832, har Mohnike låtit sina landsmän få kännedom om Wallins predikan i Västerås domkyrka Första söndagen i Advent 1820, då den nya psalmboken för första gången kom till användning och således fick sin invigning. Denna predikan, som återfinnes i Wallins Religionstal, torde i mera än ett avseende vara typisk för psalmisten och predikaren i förening. Den högstämnda klangen, tankarna på psalmens och sångens uppgift i andaktslivet, tidens flykt, den förestående evigheten komma här till uttryck. Översättningen till tyskan följer troget originalet. De i denna predikan av Wallin anförda psalmerna komma också med i översättningen. De två strofer ur den wallinska psalmbokens sista psalm, 500, vv. 3 och 4, äro typiska för sin författare i det att de tolka gudstjänstens förmåga att skänka själen den lyftning över jordens sorg och dagens tunga, som Wallin tydligen själv förnummit och så ofta talar om. Här föreligger en kristnad platonism, ett gripande uttryck för själens hemlängtan, och tillika en innerlig glädje över att få vara i Herrens hus. Arvet från det gammaltestamentliga Israel, sådant det framförallt kommer till uttryck i Psaltaren, förenar sig med arvet från Hellas.

Mohnike har träffat rätt i sin översättning:

Doch wenn Tempellieder steigen
voll von Andacht himmelwärts,
ruht die Angst; die Klagen schweigen,

heilge Freude fühlt das Hertz.
 Eilend aus dem Erdengraus,
 fliegt die Seel' ins Vaterhaus,
 redet schon mit Himmelszungen,
 ist zum Leben durchgedrungen.

O mein Hertz, du wirst dich schwingen
 auf zum Salems Berg empor,
 wo die Cherubs Harfen klingen
 in der Überwinder Chor.
 Lass voraus zu Gott dein Flehn,
 deinen Dank zum Himmel gehn,
 da du noch im Jammerstande
 irrest fern vom Vaterlande.

Wallin skulle säkerligen, med all sin känslighet för rytm och klang och bildval, ha godkänt denna översättning. Och Mohnike hade gjort sig väl förtjänt av Svenska Akademiens stora guldmedalj som blev honom tilldelad 1840.

Så högt skattade Mohnike för sin del Wallins verk, att han ansåg att om den svenska psalmboken kunde översättas, skulle den kunna bli en hela kristenhetens andaktsbok. Andra samtida tyska hymnologer lade också i dagen sitt intresse för vår psalmbok på ett ofta rörande sätt. Det är nu efter mer än hundra år något som gör en varm om hjärtat, när man finner, huru dessa landsmän i en gång svenska provinser lärde vårt språk och bibehöll kontakten med svenskt kulturliv. Att denna kontakt icke avsatt spår i nordtyska psalmböcker förringar icke värdet av dessa hymnologers arbete.

I förhållande till våra nordiska systerkyrkor ha vi på psalmens område varit vida mera mottagande än givande. När det gäller wallinpsalmer har detta sin förklaring i flera omständigheter. Folkpsykologiska förhållanden spela in, djupast sammanhänger det med själva folkfromheten. Där denna varit mera pietistiskt inriktad såsom i Finland har man stått kritisk mot Wallin. Där man som i Danmark alltmer vant sig vid en Ingemanns älskliga naivitet, skulle den högtidliga, värdiga wallinpsalmen, även om den kunde kongenialt översättas, icke ha stora utsikter att slå igenom. (En dansk psalmist i nutiden, K. L. Aastrup, känd från Kaj Munks självbiografiska verk och känd från sitt arbete

i vårt land under flyktingtiden, höll före, från sin av Tidehversrörelsen influerade syn, att dansk kristendom hade förtunnats till ingemannianism. Man märker också i Aastrups egen psalm en tydlig strävan att ge psalmen ett mera substantiellt dogmatiskt innehåll).

I den isländska kyrkan har man icke varit bekajad med pietism — jag behöver här icke säga ifrån att jag aktar pietismen högt, ej heller att jag å andra sidan skulle mena att pietismen har ensamrätt till innerlighet. På Island har man också sen gammalt uppskattat poesin som konst och satt värde på att kunna uttrycka sig värdigt och väl.

Jag skall ta fram ett exempel på översättning till isländskan, som jag finner särskilt rörande.

En fattig husman, Brynjólfur Jónsson i Minnanúpi, var under årtionden närmaste granne till Islands produktive och begåvade psalmist, ordinationsbiskopen Valdimar Briem. Genom honom blev han bekant med den svenska psalmboken. Den självlärde mannen som icke en enda vecka gått i skola men som hade såsom så många sina landsmän sinne för språkets skönhet — liksom han hade förståelse för vad gammalt och fornt var och blev en framstående arkeolog¹⁾-studerade nu den svenska psalmboken. För översättning väljer han ut en morgonpsalm, den bland oss så ofta brukade Din klara sol går åter opp. Det torde icke ha varit en tillfällighet att islänningen valde just denna psalm. I ett nordligt land som Island är solen städse vännen och livgivaren, aldrig som i sydligare länder plågaren och fördärvaren. Det finns många bevis i isländsk dikt liksom i isländskt folkliv på kärleken till solen och längtan till solljuset. Redan lagsagomannen Thorkell i hednisk tid lät sig bäras ut i solskenet, när han kände sin sista stund nalkas, och anbefalldes där sin själ i hans hand som hade skapat solen. Glädjen över att solen på nytt låter se sin gyllene skiva över bergkammen, bakom vilken den en lång och kall vinter varit dold, måste vara stor och äkta. (Jämför lovtalet över solen i Selma Lagerlöfs Solförmörkelsen, där just denna psalm av Wallin sjunges av gumman, som bjudit sina vänner till sig för att fira solens återkomst efter förmörkelsen).

Brynjólfur återger wallinsalmen fritt, i förändrat versmått, men med god inlevelse i tankegången. Psalmerna fick också sin plats

¹⁾ I isl. psalmbokens förf.-register anges han också såsom fornfrædingur.

i den 1886 förnyade isländska psalmboken. De första raderna lyda så:

Thin sól rennur enn thá upp, drottin min dýr,
dyrdarskaer og hýr;
nú ljómar um sál mina lifsgeisli nýr,
thér lofsöng ég hefja vil, fadir.

Det mest rörande i den fattige husmannens översättning är hans tolkning av orden i vers tre, som blir till en försäkran om förnöjsamhet med det kall och stånd vari han blivit satt och att »vara nöjd med den lott du avskilt åt mig». Det skall endast tilläggas, att detta exempel på en självlärd bondes kunnighet och förmåga i språkligt avseende ger ett gott betyg åt allvaret och effektiviteten i den undervisning i hemmen, vilken sen gammalt förekom på Sagornas ö och som stimulerades och kontrollerades av för ungdomens undervisning nitiska präster vid de årliga husbesöken i sockenbornas hem.

Andra islänningar ha tolkat så högstämda och krävande wallinpsalmer som 55 och 394/1819. Man skulle dock icke gärna vilja vara utan Brynjölfurs tolkning av morgonpsalmen.

Till danska tolkades några svenska psalmer av Hjort och Hagen, till norska av Wergeland och Wexels. Vad som efterhand blev upptaget i resp. länders psalmböcker av wallinpsalmer var ganska magert, och ej just så representativt. Det är en avdämpad och transponerad Wallin som här möter oss.

Vad Danmark beträffar så är det först i våra dagar, i ett nu föreliggande psalmboksförslag med, man kan gärna säga medvetet nordiskt syfte, det s. k. Sönderjydske, som psalm 55 kommer med. Översättaren är en av medarbetarna i kommittén för detta förslag, prästen Aage Dahl. Upptakten är ordagrant översatt. Andra strofen lyder:

Guds Väsens Afglans, og trods alt
en Kvindes Søn, har på os kaldt,
at vi Guds Kraft må kände;
han kommer fulgt af Fred og Haab,
af Himmelskarers Fryderaab,
sit Lys i os at tände,
skärme, nærme til hverandre

dem som vandre
naadelöse
og af plumpre Kilder öse.

Det är skada att genom denna dogmatiskt oförgripliga tolkning ordet glad i originalet gått förlorat, (på det var själ må *glad* till honom lända). Därigenom har en av psalmens få direkta påminnelser om julens glädje gått förlorad. Likaså har erinran om livets nöd, i orden om de villade och de elända gått förlorad, ord som så väl harmoniera med följande vers och med den av Wallin omhuldade bilden av herden. (Det torde icke vara uteslutet att prosten Aastrups konfrontation med svensk psalm kommer att avsätta resultat, också vad wallinpsalmer angår. Hans tolkning av Franzéns påskpsalm Vad ljus över griften ger välgrundade löften.)

Landstad i Norge som på sin tid gestaltade den nya psalmboken hade lika litet som Runeberg någon djupare förståelse för Wallins psalm. Den harmonierade icke med hans eget kynne, liksom ej heller Grundtvigs psalm, vilken Landstad fann alltför starkt präglad av lovsångston för att rätt ge uttryck åt den kristnes syndabekännelse och förlåtelsebehov. Wallins ord i psalm 500 om fromma hjärtan, om de trognas bön liksom ock tanken på att i templet *sjunga* bort jordens sorg och dagens tunga komma icke med i Landstads bearbetning:

Herre Gud, du er og bliver
Den som jeg har hjertenskjär,
I dit Hus en Dag mig giver
Mere end som tusind her,
Under Livets Strid og Nöd
Hvilen i dit Ord hvor söd!
Og hvor godt hos dig, vor Hyrde,
At faa glemme Dagens Byrde.

Biskopen i Agder bispedöme, Berndt Stöylen, har givit en tolkning till nynorskan av Wallins julpsalm:

Ver helsa, fagre morgonstund,
som av Guds menn med heilag munn
til alle folk er lova!

Likaså har han översatt vaksamhetspsalmen Vaka, själ, och bed, 1819 nr 210;

Vaka, själ, og bed,
haldt i striden ved!

Andra versens ord om frestaren har denna avfattning, som anföres såsom exempel på den ålderdomliga klangen i »målet»:

Lysti ljust han ter,
skuldlaus ut han ser,
han kan veneröysti herma,
seg som ljoses engel närma,
til ditt fall han ser,
lysti ljust han ter.

(Lysti här en parallellform till lysta).

Det är intressant att se att när kyrkoherden Anders Hovden, också han diktare på målet, översätter Du som fromma hjärtan vårdar följer han närmast Landstads bearbetning, icke det svenska originalet. Sålunda får vers tre i anslutning till Landstads ömdiktning denna form:

Men naar eg igjenom ordet
höyrer Herrens trugne røyst
som ein dom for synd eg gjorde,
som ei trygg og ljuvleg trøyst,
som eit ljon, eit toreflod,
som den stille milde ljob,
högt mi sjel til himmels sviver,
burt mi sorg som røyken driver.

På 1870-talet hade en engelsk präst, Louis Biggs, lagt i dagen sin kännedom om svensk psalm. I sina hymnologiska arbeten, vilka tyvärr icke äro att uppbringa i något av våra offentliga bibliotek, förfrågan har givit negativt resultat, översatte Biggs så krävande psalmer av Wallin som den arkitektoniskt uppbyggda Helige Ande, sanningens Ande, nr. 131, och den kristnade platonismens Höga Visa Var är den Vän som överallt jag söker, (1819 nr. 481).

Andra tolkningar till engelska av wallinspsalmer äro dock så

mycket lättare tillgängliga. Vår svenska dotterkyrka i N. Amerika, Augustana, har i sin psalmbok, *The Hymnal*, ett gott urval. Det är en lång och uppbygglig historia som ligger bakom tillkomsten av denna bok. Den som läser den nyutkomna boken *Nu blommar prärien*, vari motivet är hämtat från de utvandrande svenskarnas öden i Nya världen, bör lämpligen erinra sig att också svensk psalm hörde med till arvet hemifrån. Augustanas president på sin tid, D:r Brandelle, vittnade vid ärkebiskop Söderbloms invigning om vad den svenska psalmboken betytt för de invandrade svenskarna och deras barn. Nött av flitig användning, fuktad av tårar, så hade Brandelle funnit den i svenskarnas enkla blockhus långt borta i Vilda västern. För de uppväxande generationernas skull måste man efterhand översätta till engelska. Sida om sida med engelsk originalpsalm, med till engelska bearbetade psalmer från tyskan stå nu de från hemlandet härstammande psalmerna i engelsk dräkt. Här må anföras julpsalmen 55, som ju måste ha väckt till liv så många gripande minnen hemifrån för den äldre generationen. Översättningen är utförd av föreståndaren för Augustanas bokkoncern, Erik William Olsson, som har översatt flera wallinpsalmer. Första strofen har denna lydelse:

All hail to thee, o blessed morn!
 To tidings long by prophets borne
 hast thou fulfillment given.
 O sacred and immortal day,
 when unto earth, in glorious ray,
 descends the grace of heaven!
 Singing, ringing, sounds are blending,
 praises sending unto heaven
 for the Saviour to us given.

Slutradens översättning harmonierar mera med den Thomander-Wieselgrenska bearbetningen i renlärig anda av den Wallinska psalmboken. Denna för vissa kretsar i vårt land den tiden betecknande upplaga fick just i Augustana en vida större betydelse än här hemma.

I augustanapsalmbokens version föreligger psalmen *Var är den Vän* som överallt jag söker även i den samling psalmer, som under det betydelsefulla namnet *Communio* utgavs i vårt land år 1925 att tjäna den gemensamma sången vid det ekumeniska mötet i

Stockholm. Även den som mera tillfälligt deltog i detta kristenhetens möte minns som det mest gripande den gemensamma sången och bönen Fader vår, på skilda tungomål sökande sig väg till samme Gud och Fader. Till och med de journalister från världens alla hörn som voro med vid inledningsgudstjänsten glömde efterhand, som Berggrav målande beskriver det i sin lilla innehållsrika ekumenbok, att de voro journalister, de rycktes med av den starka stämningen och sjöngo med.

Det är som sig bör att här återfinna som en av de tre wallinoriginalen den vers som börjar O du som gav ditt liv för fåren, 1819 nr. 289 v. 6. Här talar hoppet om kristen endräkt, om kyrkans enhet: att det må vara, evigt vara en herde och ett fårahus.

På engelska, i tolkning av Charles Storck i Filadelfia:

Good Shepherd, for the lambs who bleddest,
to Thee for grace and strength we pray.

De sista raderna lyda:

Oh, let the scattered flock be lighted
by truth's own beams continually,
till by the Shepherd all united
whitin one fold the sheep shall be.

Också på franskt språk ljöd denna samma vers av Wallin vid det ekumeniska mötet 1925. Mademoiselle Renée Philippe hade biträtt med tolkning till sitt modersmål av det svenskspråkiga material som här förelåg. Som exempel kunna vi ta den förut nämnda Var är den Vän som överallt jag söker, vilken wallinpsalm i *Communio* föreligger på samtliga de tre stora europeiska kulturspråken samt på latin. Dess näst sista vers har denna lydelse på franska:

Mon âme, prie, espère et fuis le monde —
tu goûteras ta tendresse profonde
de cet Ami qui t'invite à le suivre
et te délivre.

Att latinet som en gång var hela den kristna kyrkans språk också skulle få vara med vid kristenhetens möte var icke obefogat, även om den kyrka som ännu brukar det, den romersk katolska, beklagligt nog icke deltog i mötet.

De latinska översättningarna voro hämtade ur den lärde komministern Karl Emil August Söderströms i Säter samlingar. Söderström (död 1892) tillhörde den generation präster som ännu behärskade det ädla romarspråket. Han hade utfört det svåra värvet att till latin överflytta Runebergs Hanna och Malmströms Angelica. Likaså hade han översatt ej mindre än 224 svenska psalmer. Man förstår att en latinkunnig skald och en älskare av den wallinska psalmen med dess klart logiskt uppbyggda strofer skulle dragas till uppgiften att kläda dessa hymner i latinsk dräkt.

Det är som hörde man en återklang från gångna tider, då latinsk hymn steg också under svenska tempelvalv, när man nu lyssnar till dessa översättningar. Låt oss endast anföra ett par verser ur den högstämnda *Vi love Dig, o store Gud*, 1819 nr. 139:

Te celebramus, summe rex!
 Nam coelos, terras, tua lex
 Et personat,
 Et sacrosancta stat:
 Sanctus, sanctus, sanctus est Dominus!

Psalmens sista vers slutar såsom vi minnas med lovsången, den triumferande kyrkans lov inför den Ewiges tron.

På latin sålunda enligt Söderström:

Tum psallet orbis palmifer,
 Ad tuum thronum hymnifer,
 Qua Cherubim
 Respondent Serafim:
 Sanctus, sanctus, sanctus est Dominus!

Grundtvig har några inspirerade ord om att i Jesusnamnets offerskål församlas folkens modersmål. Så långt evangeliet nått ut i världen till skilda folk och språkområden har det också skapats psalm och sång, Herren till ära. Vi svenskar äro tacksamma till Gud för att i Jesusnamnets offerskål församlas också tonerna från vår störste tempelskald. Ty hur än stilideal och psalmideal skifta, Wallins psalm hör på ett ofrånkomligt sätt med till svensk kristendom och svensk kyrka och torde kunna ha något att ge även utanför dess rämärken.

Sedan denna artikel redan blivit insänd, kommer mig tillhanda

Sogneprästen Knud Kochs bok Johan Olof Wallin. Sveriges store Salmedigter. (Gyldendals förl.) Boken, som vittnar om kärlek till svenskt språk, verklig inlevelse i ämnet och stor kunnighet, lämnar även tre översättningar av wallinsalmer, verkställda av Koch och av honom blygsamt kallade försök. Just nu när man från olika håll tagit upp psalmboksfrågan till behandling i Danmark äro dessa översättningar värdefulla som en påminnelse om vad svensk psalmdiktning kan ha att ge i det nordiska utbytet på det kyrkliga livets område. Som man har att vänta av en man som grundligt satt sig in i Wallins tanke- och känslövärld, möter oss icke i översättningarna något som svär emot originalen. Även om, som naturligt är, dessa psalmer fått en dansk ton. Det gäller psalmerna nr. 280, 402 och 407 i vår nu gällande psalmbok. Jag citerar de första verserna ur de två sistnämnda numren.

Gud danned Slægten af et Blod
og for al Folkevrillen
han satte Målet, viis og god,
højt hos sig selv i Himlen,
for at vi vore Prøveår
i Guds frygt skulde vandre
som Børn fra samme Faders Gård
og elskende hverandre. (402:1)

I Støvets Børn, som nyder Plejen
af een og samme Faders Hånd, —
hvi kives I endnu på Vejen
og vandrer ej i Fredens Bånd?
Det Ord: »Børnlille, elsk hverandre!»
I ej oprigtigt tog imod.
I vil i Kristi Spor ej vandre;
forgæves randt for jer hans Blod. (407:1).

Hilmer Wentz.

Dansk Kirkesang.

Dansk Kirkesang firade sitt första årsmöte efter befrielsen den 16 okt. i København under ordförandeskap av Magister Mogens